

28.12.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**28 Aralık 2023
Perşembe**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

28 Aralık 2023 Perşembe

YASAMA BÖLÜMÜ

KANUN

7491 Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

MİLLETLERARASI ANDLAŞMA

— Türkiye Cumhuriyeti Adına 30 Kasım 2023 Tarihinde İmzalanan Ekli 2022 Yılı İçin Türkiye’ye Yönelik Yıllık Eylem Programına Ait Finansman Anlaşmasının İlişik Notalarla Birlikte Onaylanması Hakkında Karar (Karar Sayısı: 7996)

CUMHURBAŞKANI KARARLARI

— Bazı Kamu İktisadi Teşebbüslerinden Alınacak Hasılat Paylarına İlişkin 30/12/2005 Tarihli ve 2005/9916 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararının Eki Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar (Karar Sayısı: 7997)

— 30/5/1985 Tarihli ve 3212 Sayılı Kanun Kapsamında 2024 Yılında Anlaşma Akdedilmeksizin Verilebilecek Mal veya Hizmetlerin Parasal Limiti ile Cinsinin Belirlenmesine İlişkin Karar (Karar Sayısı: 7998)

— 4458 Sayılı Gümrük Kanununun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar (Karar Sayısı: 7999)

— İthalatta Gözetim ve Korunma Önlemi Uygulamaları Kapsamında Hesaplanan Katma Değer Vergisinin İndirim Hakkının Kaldırılmasına Dair Kararda Değişiklik Yapılması Hakkında Karar (Karar Sayısı: 8000)

— 4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa Ekli (III) Sayılı Listenin (B) Cetvelinde Yer Alan Bazı Mallara Uygulanan Özel Tüketim Vergisi Oranları, Asgari Maktu ve Maktu Vergi Tutarlarının Yeniden Belirlenmesi ile Mezkûr Kanunun 12 nci Maddesinin (3) Numaralı Fıkrası Hükmünün Bu Mallarda 2024 Yılı Ocak-Haziran Dönemi İçin Uygulanmaması Hakkında Karar (Karar Sayısı: 8001)

— 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci Maddesinde Yer Alan Tevkifat Oranları Hakkında Karar (Karar Sayısı: 8002)

— 5602 Sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 6 ncı Maddesinin Dördüncü Fıkrasındaki Oranların Yeniden Belirlenmesine İlişkin Karar (Karar Sayısı: 8003)

— Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile Ar-Ge veya Tasarım Merkezlerinde Çalışan Personelin Gelir Vergisi Stopajı Teşvikine Konu Edilmek Üzere Söz Konusu Bölge ve Merkezler Dışında Geçirebilecekleri Süreler Hakkında Karar (Karar Sayısı: 8004)

YÖNETMELİKLER

- Konutların Turizm Amaçlı Kiralanması Faaliyetlerinin Düzenlenmesine İlişkin Yönetmelik
- Elektrik Piyasası Ölçüm Sistemleri Yönetmeliği

TEBLİĞLER

- 2024 Yılı Tanıklık Ücret Tarifesi
- 2872 sayılı Çevre Kanunu Uyarınca Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (2024/1)
- Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği (Sıra No:86) Değerli Kağıtlar
- Tarım ve Orman Bakanlığı Kontrolüne Tabi Belirli Ürünlerin Girişine Yetkili Gümrük İdareleri ile Resmi Kontrollerini Yapmaya Yetkili İl Tarım ve Orman Müdürlüklerinin Belirlenmesine Dair Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ
- Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ

KURUL KARARI

- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulunun 25/12/2023 Tarihli ve 75935942-050.01.04-[01/21509] Sayılı Kararı

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

- Anayasa Mahkemesinin 20/9/2023 Tarihli ve 2019/17788 Başvuru Numaralı Kararı

Tarımda üretim planlaması gelecek yıl hayata geçirilecek

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, üretim planlamasını gelecek yıl başlatmayı hedeflediklerini belirterek, "Üretim planlamasında hububat ve yağlı tohumlar grubu bizim ana unsurlarımız olacak." dedi.

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, tarım sektöründe bu yıl yaşanan gelişmeler ve 2024 yılı beklentilerine ilişkin değerlendirmede bulundu.

Bu yıl tarımın geleceğini planlama adına çok önemli adımlar attıklarına işaret eden Yumaklı, yapılan düzenlemelerin iklim değişikliği başta olmak üzere dünyada tarımı etkileyen konulara yönelik yapılması gerekenler olduğunu söyledi.

Yumaklı, bu yılın en önemli konularından birinin üretim planlaması olduğuna dikkati çekerek, "Suyu merkeze alan ve birçok etkenin üretim planlaması altında değerlendirildiği bir süreç geçirdik. Kanun değişikliğiyle 'yeni normaller' dediğimiz hususları da dikkate alarak, bundan sonraki dönemde üretim planlaması yapacağımız süreci başlattık. Üretim planlamasının ana başlıklarından olan sözleşmeli tarımla alakalı da düzenlememizi yaptık." diye konuştu.

Çiftçi Kayıt Sistemi'ne ilişkin değişikliklere gidildiğini anımsatan Yumaklı, böylece yapılan üretimin sisteme kaydedilebileceğini bildirdi.

Yumaklı, tarım sayımı için süreci başlattıklarını ve 2026 sonuna kadar çalışmaların tamamlanmasını planladıklarını dile getirdi.

Bu yıl Ulusal Su Kurulu oluşturulduğunu hatırlatan Yumaklı, suyla ilgili ulusal bazda bir yönetim biçimi ortaya koyacaklarını kaydetti.

Deprem bölgesinde hummalı çalışma

Yumaklı, tarımsal desteklerin yeniden düzenlenmesine yönelik çalışmaların da sonuna gelindiğini belirterek, "Bu yıl sonu itibarıyla yaklaşık 64 milyar liralık desteği çiftçilerimize vermiş olacağız." ifadesini kullandı.

Orman yangınlarına müdahale konusunda bu yılın başarılı geçtiğini vurgulayan Yumaklı, orman yangınlarıyla ilgili gelecek yıl yapılacak çalışmalara ilişkin sektörden bütün uzmanların katıldığı bir çalıştay düzenlediğini anlattı.

Yumaklı, 6 Şubat'ta meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremlerden hemen sonra üreticilerinin ihtiyacını gidermek için çalışmaya başladıklarını anımsatarak, şu değerlendirmede bulundu:

"Yaklaşık 16 bin ton yem bölgedeki üreticilerimize temin edildi. Hayvanların bakımı için çadırlar sağlandı. Mazot ve gübre destekleri deprem bölgesindeki üreticilerin hesaplarına nakit olarak yatırıldı. Bölgede hayvanlarını kaybedenlere 43 binin üzerinde küçükbaş hayvan, 550 bine yakın kanatlı hayvan ve 26 bine yakın arılı kovan teslim edildi. 5 bin 800'e yakın büyükbaş hayvan da verilmiş olacak. Bitkisel üretimde de il ve ilçe müdürlüklerimiz çalışmalara devam ediyorlar."

"Tarımsal desteklerin yönlendirici olması gerekiyor"

Yumaklı, tarım sektöründe gelecek yıl atmayı planladıkları adımlara dikkati çekerek, şöyle konuştu:

"Bu yıl altyapısını oluşturmaya başladığımız üretim planlamasını 2024'te hayata geçirmeyi hedefliyoruz. Bu konuda çok yoğun eğitim süreci devam ediyor. Geniş bir üretim yelpazesine sahip ülkede bu süreci başlatmak zor. Üretim planlamasında hububat ve yağlı tohumlar grubu bizim ana unsurlarımız olacak. Toplum için tüketim açısından çok özel öneme sahip olan ürünleri de üretim planlamasının içine katmayı düşünüyoruz."

Yumaklı, desteklerin üretim planlamasının ayrılmaz parçası olduğunu belirterek, "Tarımsal desteklerin yönlendirici olması gerekiyor. Özellikle su ürünleri ve hayvansal üretimde desteklerle ilgili çalışmalar tamamlanmış durumda, bitkisel üretimde de sona gelindi. Yapılan düzenlemelerin uygulanmasıyla hem üreticiler hem de tüketiciler için faydalı bir süreç başlayacak. Gelecek yıl üreticilere yaklaşık 91 milyar liralık destek sağlanacak." dedi.

Bakan Yumaklı, orman yangınlarıyla mücadelenin aynı etkinlikte süreceğini ve yangınların çıkmamasını sağlamaya odaklanacaklarını bildirdi.

Hayvansal üretimde "verimlilik ve kalite" vurgusu

Yumaklı, Kent Tarımı Projesi'ni uygulamaya alacakları bilgisini vererek, organize tarım bölgeleri oluşturma konusunda ciddi çalışmalar yürüttüklerini anlattı. Yapılan çalışmaların ülkenin ihracat için avantajlı konuma gelmesine yardımcı olacağını belirten Yumaklı, tarımsal üretimde sürdürülebilirlik, verimlilik, kalite, kayıtlılık ve yatırımın olmazsa olmaz olduğunu söyledi. Yumaklı, hayvansal üretimde bu unsurları gözetilen bir üretim yapısı oluşturmaya çalıştıklarına dikkati çekerek, "Hayvansal üretimde verimlilik ve kaliteye çok dikkat etmemiz gerekir, önümüzdeki dönemde bizim politikamız da bu yönde şekillenmiş olacak." ifadesini kullandı.

Türkiye'de hayvancılıkta verimlilik ve kaliteye şap hastalığının getirdiği zararlar olduğuna işaret eden Yumaklı, bu konuda aşılamaların devam ettiğini vurguladı.

Yumaklı, hayvan hareketleriyle hastalıkların taşınmaması için Hayvan Hareketleri Kontrol Merkezi kurduklarını belirterek, bu merkezlerin sayısının artıracaklarını dile getirdi.

Büyükbaş ve küçükbaş hayvanda küpe uygulamasına yönelik yaptıkları çalışmalara dikkati çeken Yumaklı, "Yakında farklı bir uygulamayla küpeden kaynaklı hem kayıtlılıkla hem de hayvanların hareketleriyle ilgili sorunları da gidermiş olacağız." diye konuştu.

Hisarcıklioğlu: Gelir vergisi dilimleri de artırılmalı

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı M. Rifat Hisarcıklioğlu, 17 bin 2 lira olarak açıklanan asgari ücrete ilişkin sosyal medya hesabından açıklama yaptı.

Hisarcıklioğlu'nun paylaşımı şöyle:

“17 bin 2 lira net asgari ücret ülkemize ve milletimize hayırlı olsun.

Gelir vergisi dilimleri de yukarıya doğru güncellenerek çalışanların alım gücü artırılmalı.

Bizim gündemimiz; üretim, yatırım, istihdam ve ihracat.

Ülkemizin üretim gücünün korunması ve firmaların sürdürülebilirliğinin zarar görmemesi için enflasyonla mücadele kararlı bir şekilde sürmeli, reel sektöre destekler artırılarak devam ettirilmeli.”

ASO Başkanı Ardıç: Yatırım kredileri ve teşvikler süreklilik arz etmeli
Ankara Sanayi Odası (ASO) Başkanı Seyit Ardıç ise asgari ücret artışıyla ilgili X Sosyal medya platformundan şu mesajı paylaştı:

"Yüzde 49 artışla net 17.002 TL olarak uygulanacak asgari ücret tüm çalışanlarımıza ve işverenlerimize hayırlı olsun.

Üretimde sürdürülebilirlik için yatırım kredileri ve teşviklerin hedefe ulaşana kadar süreklilik arz etmesi gerekiyor.

Her fabrika bir kaledir şiarıyla çalışmaya, üretmeye ve istihdam yaratmaya devam edeceğiz."

ATO Başkanı Baran: Hayırlı olsun

Ankara Ticaret Odası (ATO) Başkanı Gürsel Baran ise yeni asgari ücret ile ilgili asgari ücretin yükseltilmesi ve işveren desteğinin artırılmasının hayırlı olmasını temenni etti. Gürsel Baran şu ifadeleri kullandı:

"Asgari ücret, diğer ücretler için temel teşkil etmesi, üretim ve iş maliyetlerini etkilemesi nedeniyle işçilerin yanı sıra, işverenleri ve kamuyu da etkileyen önemli bir rakam.

Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun toplantılarını tamamlamasının ardından @csgbakanligi Bakanımız Prof. Dr. Sayın @isikhanvedat'ın açıklamalarıyla yeni rakamı öğrendik.

Asgari ücretin, yüzde 49 oranında yükseltilerek net 17 bin 2 TL'ye, asgari ücrete sağlanan işveren desteğinin de 500 TL'den 700 TL'ye yükseltilmesi kararı hem çalışanlarımız hem de işverenlerimiz için hayırlı uğurlu olsun.

2024'te asgari ücret 17 bin 2 lira oldu

Son dakika haberi... Milyonlarca çalışanı ilgilendiren asgari ücret 2024 zammı belli oldu. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhan, 2024'te uygulanacak asgari ücreti açıkladı. Asgari ücret 2024 yılında 17 bin 2 lira olarak belirlendi. İşveren desteği ise 700 liraya yükseltildi.

Mehmet KAYA-ANKARA

Asgari ücret, 2024 yılı için net 17 bin 2 lira olarak belirlendi. Dolar cinsinden ise 27 Aralık günü Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden 578.2 dolar olarak belirlendi. Komisyon uzlaşma / işveren / işçi oylarıyla karar aldı. İşverenlere ücret desteği ise 700 TL olacak.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhan, ücrete yönelik yaptığı değerlendirmede, çalışanların asgari ücrete ezdirmeme politikasının devam ettiğini belirterek, "Gerek işveren, gerekse işçi tarafımız çalışan ve işveren ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, mevcut şartları rasyonel düzlemde ele alarak uygun noktada fikir birliğine vardılar" dedi.

ASGARİ ÜCRETİN NETİNİN HESABI (TL / AY)

ASGARİ ÜCRET	20,002.50
SGK PRİMİ% 14	2,800.35
İŞSİZLİK SİG. PRİMİ % 1	200.03
KESİNTİLER TOPLAMI	3,000.38
NET ASGARİ ÜCRET	17,002.12

İŞVERENE MALİYETİ (TL / AY)

ASGARİ ÜCRET	20,002.50
SGK PRİMİ% 15.5 (İşveren Payı) (*)	3,100.39
İŞVEREN İŞSİZLİK SİGORTA PRİMİ % 2	400.05
İŞVERENE TOPLAM MALİYET	23,502.94

Zorlu süreç

Asgari Ücret Tespit Komisyonu 2024'te uygulanacak ücret için ilk toplantısını 11 Aralık günü yaptı. Önceki yıllardan farklı olarak TÜRK-İŞ Komisyona Genel Başkan Yardımcısı Ramazan Ağar'ın başkanlığında asgari ücretli 4 işçinin katıldığı bir heyet oluşturdu. İşçi ve işveren kesimi, toplantı öncesi ve toplantı sonrasında gelir vergisi tarifelerinde ayarlama yapılması yönünde açıklamalarda bulundu. İlk toplantıda her iki taraf da gelir vergisini gündeme getirdi.

İkinci toplantı ise 18 Aralık günü gerçekleştirildi. Bu toplantıya, TÜİK'in geçim şartlarına ve kalori hesabına yönelik bir rapor sunması işçi kanadı tarafından talep edilmişti ancak bu gerçekleşmedi ve hem TÜİK, hem de Hazine ve Maliye Bakanlığı raporlarında genel makroekonomik hedef ve gerçekleştirmeleri anlattı.

Bu tarihten sonra yeni resmi bir tarih belirlenmemesine karşılık 27 Aralık günü için komisyonun toplanması için çalışmalar yürütüldü. Bunun öncesinde hem işçi hem de işveren kanadı ile Bakan Vedat Işıkhan ile Çalışma Genel Müdürü Mehmet Baş çeşitli temaslarda bulundu. Aynı gün, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan da bilgilendirildi. Yine aynı gün Bakan Işıkhan, TÜRK-İŞ'e giderek ücrete yönelik görüşmeler yaptı.

28.12.2023

Tarih	TL	Dolar
01.01.2024	17.002	578.2
27.12.2023	11.402	387.9
01.07.2023	11.402	437.3
30.06.2023	8.506	326.0
01.01.2023	8.506	454.1
01.07.2022	5.500	328.5
01.01.2022	4.253	316.4
01.01.2021	2.825	383.3

İş dünyası: Makul karşıladığımız bir oran

İş dünyası temsilcileri, net 17 bin 2 lira olarak açıklanan 2024'te uygulanacak asgari ücrete ilişkin değerlendirmelerde bulundu.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Başkanı Nail Olpak, yaptığı yazılı açıklamada, yeni asgari ücretin başta çalışanlar olmak üzere, işverenlere ve ülkeye hayırlı olmasını dileyerek, şu değerlendirmede bulundu:

"Bir taraftan sosyal yönüyle hayat koşullarına ve gelir dağılımına, bir taraftan da işverenin maliyetlerine, uluslararası ticaretteki rekabetine ve üretime etki eden böylesi önemli bir verinin oy çokluğuyla ortaya çıkması elbette sevindirici. Yapılan yüzde 49 oranında artış ile asgari ücretin 17 bin 2 TL'ye çıkmasını, emeğin milli gelirden aldığı payın hak ettiği seviyelere gelecek olması ve büyümenin kapsayıcılığını artırması bakımından da değerli buluyoruz.

Diğer taraftan, işveren üzerinde oluşacak yükün devlet tarafından karşılanan kısmının, çalışan başına 500 TL'den 700 TL'ye yükseltilmesi de özellikle ihracatçımızın uluslararası piyasalardaki rekabetçiliğini olumsuz etkilememesi bakımından önemli bir destek."

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdagiç de X sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada, "2024 yılına ilişkin asgari ücretin çalışanlarımızın refahına, firmalarımıza ve ülkemizin kalkınmasına olumlu katkılar vermesini diliyorum. Hayırlı olsun." ifadelerini kullandı.

"Beklediğimiz, makul karşıladığımız bir oran oldu"

Anadolu Aslanları İş Adamları Derneği (ASKON) Genel Başkanı Orhan Aydın da işveren ve işçi tarafının ortak bir mutabakatla anlaşmış olmasının son derece memnuniyet verici olduğunu belirtti.

Aydın, 700 TL devlet desteği ile yüzde 49 artışla net 17 bin 2 TL olan asgari ücretin, enflasyonist bir ortamda iş insanları olarak bekledikleri, makul karşıladıkları bir oran olduğunu aktararak, şunları kaydetti:

"Bu artışla birlikte enflasyonla olan mücadelemizin devam ederek vatandaşlarımızın enflasyona karşı ezdirilmemesi temennimizdir. Bu konuda tavizsiz verilecek olan mücadele hem vatandaşlarımızın alım gücünü güçlendirecektir hem de ekonomide normalleşme sağlanacaktır. Özellikle enflasyona karşı vatandaşlarımızın ezdirilmemesi üzerine fedakarca alınan yeni asgari ücret kararını suiistimal ederek vatandaşın cebine göz dikenlere göz açtırılmamalı bunu suiistimal edenler en ağır mali cezalara çarptırılmalıdır."

"Hem ücretli çalışanların refahını hem de ekonomik aktiviteyi destekleyecek bir rakam"

İstanbul Ticaret Borsası Başkanı Ali Kopuz da 2024 yılı asgari ücret seviyesinin temmuz ayında açıklanan rakama göre yüzde 49 artışla 17 bin 2 liraya yükseltilmesinin çalışma hayatının tüm paydaşları tarafından memnuniyetle karşılandığını aktardı.

Bu noktadan sonra beklentilerinin fiyat istikrarının sağlanması ve istihdamın güçlü kaldığı, ekonomik aktivitenin de bunu koruyacak seviyede devam ettiği hassas bir sürecin yönetilmesi olacağını vurgulayan Kopuz, şu ifadeleri kullandı:

"Özellikle pandemiden bu yana gıda fiyatları başta olmak üzere küresel ekonomide ağırlık kazanan enflasyonist konjonktür, reel gelirler üzerinde de büyük bir baskı unsuru oldu. Halihazırda uygulanmakta olan sıkı para politikası tedbirlerinin iç talebi dengeleyici etkilerini görmeye başladık. Bununla birlikte şu durumu da belirtmeden geçemeyiz. Daha rakam bile belli değilken asgari ücrete gelecek zammı speküle etmekte hiçbir beis görmeyenler, son ürün fiyatının tüm maliyetleri, ücretlerden kaynaklanıyormuş gibi önden fiyatlayanlar, en hafif tabirle hakkaniyetli davranmamaktadırlar. Hem ücretli çalışanların refahını hem de ekonomik aktiviteyi destekleyecek bir rakam açıklandı. Diğer taraftan 500 lira olarak uygulanan asgari ücret desteğinin 700 liraya yükseltilmesini, işverenlerin üzerindeki yükün hafiflemesine destek olma noktasında anlamlı buluyorum."

TÜRK-İŞ Başkanı Atalay: Talebimiz 18 bin lira ve yılda iki zamdı

TÜRK-İŞ Başkanı Ergün Atalay, asgari ücret taleplerinin 18 bin lira ve yılda iki kez artış olduğunu açıkladı.

Yeni asgari ücretin açıklanmasına dakikalar kala gazetecilerin asgari ücretle ilgili sorularına yanıt veren TÜRK-İŞ Başkanı Ergün Atalay, "Teklifi bakanları açıklayacak, TÜRK-İŞ'in teklifini de biz açıklayacağız" ifadesini kullandı.

Atalay yeni asgari ücretin açıklanmasından sonra "Talebimiz yılda iki zam ve 18 bin liraydı. Ama 17 binde anlaştılar" dedi.

Atalay basın açıklamasının son anlarında yeni asgari ücrete şerh koyduklarını kameralar önünde tekrarladı.

Japonlar kovid varyantlarının nüfusu azaltmak için insan yapımı olduğunu kanıtladı

Japon bilim insanları Kovid-19 varyantlarının insan yapımı olduğuna ilişkin kanıta ulaştıklarını paylaştı. Bilim insanları, varyantların nüfus azaltma planının bir parçası olarak kasıtlı olarak piyasaya sürüldüğünü iddia etti. Dünyayı yerinden oynatacak rapor.

Ağustos 2023'te yayımlanan, Japonya Kyoto Üniversitesi'nden ve Japonya Osaka Tıp Üniversitesi Japon virolog Profesörler **Atsuşi Tanaka ve Takayuki Miyazawa** tarafından yürütülen çalışmada, Çin kaynaklı korona virüsünün insanları kontrol etmek için kullanıldığını ileri sürdü.

Daha sonra "**SARS-CoV-2'nin Omicron varyantındaki mutasyonların evrim sürecindeki doğal olmayan yapısı ve kasıtlı olarak mutasyon olasılığı**" başlıklı yirmibeş sayfalık bir makalede yayımlandı.

DOĞAL YOLLA OLUŞMASI İMKANSIZ

Japon bilim insanları çalışmalarında doğal olarak ortaya çıkması mümkün olmayan yaklaşık yüz ayrı Omicron alt değişkeni tespit etti. Ulaşılan sonuçlar laboratuvarlarda yaratıldığına ve Kovid virüslerinin kasıtlı olarak salındığına dair kesin kanıtlar sağlıyor.

Japon bilim insanları, **"Öte yandan, eğer reversiyon mutasyonları bu izolatların her birinin Wuhan tipinden farklı bir aminoasite sahip olmasına neden olmuşsa da, bu izolatlar astronomik sayıda izolat incelenerek tespit edilebilir. Ancak bu virüsün incelenen astronomik sayılardan ziyade dizili tam genomların sayısında (sınırlı sayıda) tespit edildi. Bu mutasyonların çoğunun eşanlı mutasyonlar olmadan meydana gelmesi, bunların hiçbirinin doğadaki tesadüfi deneme yanılma mutasyonları sonucu ortaya çıkmadığını kanıtlıyor"** dedi.

İki perdeli yıl!

Alaattin AKTAŞ

28 Aralık 2023 Perşembe

Türkiye'yi hiç bilmeyen birilerini getirip iktidarda kimlerin olduğundan hiç söz etmeden ama mayısta seçim yapıldığını belirterek 2023 yılının verilerine göz atıp bir değerlendirme yapmasını istesenez vereceği ilk tepki herhalde şöyle olurdu:

“Türkiye meğer ne kadar ilginç bir ülkeymiş. Seçime kadar iktidarda olan siyasi parti ile seçimde işbaşına gelen siyasi parti nasıl böyle taban tabana zıt ekonomi politikası uygulayabilmişler, hayret! Demek ki Türkiye’de uygulanan ekonomi politikası partiden partiye böylesine radikal bir değişim gösteriyor; ilginç!”

Bu değerlendirmeden sonra **“Ama mayıs seçiminde Türkiye’de iktidar değişmedi ki”** deseniz karşınızdaki herhalde şaşkınlıktan küçük dilini yutardı!

Ama bakın bize hiçbir şey olmuyor! Çünkü biz alışıyoruz, biz alışkınız; böyle radikal dönüşümleri hiç mi hiç yadırgamayız...

Yıllar önce siyasi literatürümüze girmiş **“Dün dündür, bugün bugündür”** sözünü şiar edinmiş bir ülkeyiz biz.

Dün, yani seçimden önce **“Nas dururken bize ne oluyor”** der ve faizi indiririz.

Bugün, yani seçimden sonra nas adeta unutulur ve daha şubatta yüzde 8.5’e indirilen faizi yüzde 42.5’e çıkarırız.

İki perdeli yıl budur... Birbiriyle taban tabana zıt tercihlerin sergilendiği bir yıl.

Peki hangisi yanlış?

Seçimden önce uygulanan politika mı, şimdi uygulanmakta olan mı?

Türkiye'yi hiç bilmeyen biri böylesine bir U dönüş karşısında, özellikle de bu dönüşün aynı siyasi kadrolar tarafından yapılmış olması karşısında tabii ki ne diyeceğini

bilemez ama neyse ki biz dediğim gibi bu tür durumlara karşı aşılarız, deneyimliyiz, alışkınız.

Faiz incek denildiği zaman da alkışlarız, tersi söylendiği zaman da alkış esirgemeyiz!

Ya KKM?

Peki acaba Türkiye ekonomisini incelemesi istenen o yabancı kur korumalı mevduat için ne derdi?

İlk tepkisi herhalde her ne kadar nezaket gösterip açıkça söylemese de **“Siz bula bula böyle bir yöntem mi buldunuz”** olurdu.

Ulusal paranın değerini başka bir paraya endekslemek... Şaşırdı buna.

Sonra bakardı, seçime kadar olan dönemde bu hesapların daha cazip hale gelmesi için faiz tavanı kaldırılmış.

Seçimden sonrasına bakardı, bu kez nasıl büyük bir yük oluşturmakta olduğu nihayet anlaşılan bu hesapların azalması için önlem üstüne önlem alınmaya başlanmış. Bu çerçevede asgari faiz koşulu TL cinsi hesaplar için tümüyle kaldırılmış, döviz cinsi hesaplar için sınırlı olarak esnetilmiş.

O yabancı, Türkiye’de işi bitip ayrılırken muhtemelen **“Çok az göstergeye baktım ama ne kadar çok şey öğrendim; iyi oldu, iyi oldu, bana iyi bir deneyim oldu Türkiye. Dünyanın hiçbir ülkesinde göremeyeceklerimi burada birkaç günde gördüm”** diye düşünürdü.

Nasıl bilirdiniz?

Bu yazıyı yazabildiğime göre ben ve okuyabildiğinize göre siz; demek ki hep birlikte 2023’ün bir şekilde üstesinden gelmişiz, onu gönderiyoruz.

Peki 2023’ü nasıl bilirdik?

Klasik söylemle **“İyi bilirdik”** diyebilir miyiz?

Bir insanı defnetmediğimize göre, geride bıraktığımız bir zaman dilimi olduğuna göre gerçek düşüncemizi söylememizin hiçbir sakıncası yok.

Şu durumda 2023 için **“İyi bilirdik”** diyebilenler herhalde azınlıkta kalacaktır. Kimler mi bu görüşü dile getirebilir?

■ En başta mayıs seçimlerinden kârlı çıkan siyasetçiler...

■ Seçimden önce düşük faizle kredi kullananlar...

- Tasarrufunu kur korumalı mevduata yatırıp mayıs seçiminden sonra kurun hızla yükselmesinden dolayı çok ciddi para kazananlar...
- Borsada doğru zamanda doğru hisse senedini seçip iyi kazanç elde edenler...
- Bir yandan enflasyondan yakınıp bir yandan maliyet artışını satış fiyatlarına olduğu gibi yansıtabilen, bu olanağa sahip olan aracılar, perakendeciler, esnaf... Ya 2023'ü unutmak isteyecek olanlar?
- En başta deprem felaketi yaşayanlar. Aradan neredeyse bir yıla yakın zaman geçti ama temel sorunlar hâlâ olduğu gibi duruyor. Barınma sorununu gidermek bir yana, oturulamayacak durumdaki binalar bile yıkılabilmiş değil. Yara kanamaya devam ediyor ve kayıplardan ötürü kalanlar için o yara ömür boyu kanayacak zaten.
- Sabit gelirliler; işçi, memur, emekli hangi yılı hayırla andı, uğurladı ki 2023'ü farklı uğurlasın...
- Ve ekonomik yönden kanayan yara; ev sahibi-kiracı anlaşmazlıkları... Kira artışına yüzde 25 sınır koymakla çözülmüyor bu sorun, çözülmediğini de gördük zaten. İki taraf da kendi açısından haklı. Evin kira getirisinin ev fiyatına makul bir oranda olması gerekir. İşte o makul oran devreye girdi mi, kira inanılmaz artıyor. Demek ki temel sorun konut fiyatlarının tırmanıp gitmesi. İyi de konut fiyatlarının böylesine artmasına kim neden oldu? Ev sahipleri mi, değil tabii ki. Konut fiyatına uygun düşecek kira, kiracılara neden yüksek geliyor peki? Bu da sakın gelirler konut fiyatları ve kiralara ölçüsünde artırılamadığı için olmasın! Bu arada, bu sorun yumağının arkasına sığınıp olması gerekenden çok kira isteyen de var, olması gereken kirayı çeşitli yollarla düşük tutan ve mahkemelerin çok geç karar vermesini istismar eden de, bu da bir gerçek.

Diploma değil yetenek peşinde koş

Şeref OĞUZ

28 Aralık 2023 Perşembe

Şu bizim YÖK sistemine dair birkaç rakam vereyim. Türkiye'deki 208 yükseköğretim kurumunda 6.950.142 öğrenci, 184.566 öğretim elemanı bulunuyor. Bunların 6.204.078'i devlet üniversitelerinde, 735.433'ü vakıf üniversitelerinde, 10.631'i vakıf meslek yüksekokullarında...

Geçen yıl tam 903.673 diploma üretmişiz. Bunların 773.325'i devlet üniversitelerinden, 127.957'si vakıf üniversitelerinden, 2.391'i vakıf meslek yüksekokullarından... Peki, iş bulabilmişler mi? Görünen; çoğu "ev genci" oluvermiş. Yarısı KPSS sınav kuyruğunda, gerisi iş aramaktan vazgeçmiş.

Diploma üretim fabrikaları

Bu kadar işe yaramaz diplomayı, 184.566 öğretim elemanı üretmiş. Bunların 154.981'i devlet üniversitelerinde, 29.338'i vakıf üniversitelerinde, 247'si vakıf meslek yüksekokullarında... Öğretim elemanlarının 34.280'i profesör, 22.462'si doçent, 44.216'sı doktor öğretim üyesi, 37.039'u öğretim görevlisi ve 46.569'u araştırma görevlisi olarak görev yapıyor.

O halde merak ediyorum; mademki işe yaramıyor, insan kaynakları neden diploma şartı koyuyor? Az sayıda marka üniversiteler hariç, yüzüne dahi bakmadığı diploma için neden gençlerin hayatı 4-6 yıl harcanıyor? Yetmiyor bir de sertifika, kurs belgeleri şart koyuyorlar. Ama diplomaya bakılmıyor bile...

İKİ SORU İKİ CEVAP

Dünyada durum nasıl?

İngiltere Başbakanı, "beceri, yetenek kazandırmayan, işe yaramayan bölümleri kapatmaktan" söz ediyordu. Aslında tüm dünyada diploma yerine yetenek peşinde koşuluyor artık. Eğer bir alanda yetkinliğin yok ise diploma sana sağlam bir gelecek sağlamıyor.

Yetenek ne demek?

Bir alanda en iyi olmak demek... Temel prensip, eksiklerini tamamlamak için eğitim almak yerine, zaten sende var olan kabiliyetleri geliştirmeye odaklanmak demek... Daha net bir tanımla, “sen olmazsan o işi başkası senin kadar iyi yapamaz” olma hali... Ziraat mühendisi olmuşsun, bitkiyi tanıımıyorsun. Ancak bitkiyi tanıma kabiliyeti olan bahçıvanı havada kapıyor işletmeler...

not

YETENEK AÇIĞI, AKIL AÇIĞI, CARİ AÇIK, BÜTÇE AÇIĞI

Açık; ihtiyacı karşılamama hali... Ayağa yetmeyen yorgan... Ya derin kuyu veya kısa ip... ManpowerGroup Yetenek Açığı Raporu'na göre 2024 yılı için yetenek açığı tahminleri tüm dünyada %75 olurken yetenek açığı beklentileri global ortalamanın bir puan üzerinde ölçülen Türkiye ise %76 ile 41 ülke arasında 22. sırada yer aldı.

Ülkemizde en fazla yeteneğe ihtiyaç duyan sektörler, %78 ile taşımacılık ve lojistik & otomotiv, tüketim ürünleri & hizmetleri ve sağlık&yaşam bilimleri sektörleri... Bunları %77 ile bilgi teknolojileri, %76 ile endüstriyel ürünler ve malzemeler, %74 ile iletişim teknolojileri, %70 ile enerji ve altyapı hizmetleri ve %69 ile finans ve emlak sektörleri takip etti.

Peki, tüm bu yetenek açıklarının diğer açıklarla ilgisi nedir? Şudur; eğer yeteneğin yoksa bütçen açık verir, cari açık verirsin... Zaten herkesin eline diploma tutuşturup onları işsizler ordusuna salmak, tam bir akıl açığı değil midir?

Son sözüm şudur; üniversiteler, işsizlik siloları gibidir. İnsan, 30'una dek hiçbir işe yaramayacak eğitim alır mı? Kaldı ki bizim 208 üniversitemiz, diploma fabrikasıdır ve işsizimizi sakladığımız antrepolardır.

Ekonomide ‘zor yıl’ oldu

Naki BAKIR

28 Aralık 2023 Perşembe

Küresel ekonomik aktivite 2022'ye göre daha sönük geçse de birçok ülkenin yılın başında öngörülenden daha iyi performans sergilediği, enflasyonun çoğu ekonomide düşüş trendine girdiği 2023, Türkiye için ise ekonomi karnesindeki kırıkların yeterince düzeltilemediği ‘zor’ bir yıl oldu.

Enflasyonun ve kurların ateşinin yükseldiği, dış ticaret açığı ve kronik cari açık sorununun devam ettiği 2023 yılında, rekor tutarda artırılan ek vergilere rağmen bütçe açığı büyüdü. Şubat ayında yaşanan büyük depremlerin maliyeti ve genel seçimlerin kamu mali dengelerini bozucu etkisinin de yaşandığı 2023 yılında, özellikle ekonomide literatür dışı uygulamaların etkisiyle ilk yarıda makro ekonomik dengelerdeki bozulma arttı.

İkinci yarıda ise yeni ekonomi yönetiminin ‘rasyonal zemine’ çekmeye yönelik gittiği radikal politika değişikliğine rağmen toparlanma sınırlı kaldı. Yılın başında öngörülen makro hedefler büyük oranda saptı ve eylül ayında hazırlanan Orta Vadeli Program’la (OVP) önemli oranda revize edildi. Şu ana kadar alınan verilere göre olası yıllık gerçekleştirmeler revize hedeflere uyumlu olsa bile yılın başındaki vizyonla tamamen zıt bir tablo oluştu.

Merkezi yönetim bütçesinin başlangıç ve revize büyüklükleri ile OVP hedefleri (Milyar TL)							
	2022 Gerçekl.	Başlangıç	Ek bütçe	TOPLAM	OVP GT	2023 11 Aylık Gerç.	2024 (OVP)
HARCAMALAR	2.942,7	4.469,6	1.119,5	5.589,1	6.562,6	5.193,0	11.089,0
Faiz dışı	2.631,8	3.904,0	1.039,0	4.943,0	5.916,5	4.560,7	9.835,0
Faiz ödemesi	310,9	565,6	80,5	646,1	646,1	632,3	1.254,0
GELİRLER	2.800,1	3.810,2	1.119,5	4.929,7	4.929,7	4.660,5	8.437,1
Vergi	2.353,1	3.199,5	1.071,2	4.270,7	4.270,7	4.060,0	7.407,7
Diğer	446,7	610,7	48,3	659,0	659,0	600,6	1.029,4
BÜTÇE DENGESİ	-142,7	-659,4	0,0	-659,4	-1.632,9	-532,4	-2.651,9

Makro ekonomik göstergelerle 2023 yılı nasıl başladı, nasıl bitiyor?					
MİLLÎ GELİR, BÜYÜME	2022 Gerç.	2023 Başl. H.	2023 Gerç. Tah.	Alınan Son Veri*	2024 Başl. H.
GSYH (Cari fiyat, Milyar TL)	15.012	18.654	25.483	17.830	41.159
GSYH (Cari fiyat, Milyar \$)	906	867	1.067	814	1.119
GSYH Büyümesi (%)	5,5	5,0	4,4	4,7	4,0
Kişi Başına GSYH	10.659	9.485	12.415	-	12.875
DIŞ TİCARET					
İhracat	254,2	265,0	255,0	232,9	267,0
İthalat	363,7	345,0	367,0	332,8	372,8
Dış Ticaret Dengesi	-109,5	-80,0	-112,0	-99,8	-105,8
İhracat/İthalat (%)	69,9	76,8	69,5	70,0	71,6
Dış Ticaret Hacmi/GSYH (%)	68,2	70,3	58,3	-	57,2
Enerji ithalatı	96,5	85,0	71,0	57,2	77,3
Net altın ithalatı	19,4	4,5	27,3	23,4	12,5
ÖDEMELER DENGESİ (Milyar \$)					
Cari İşlemler Dengesi	-48,4	-22,0	-42,5	-40,7	-34,7
Cari denge/GSYH (%)	-5,3	-2,5	-4,0	-	-3,1
Altın Hariç Cari denge (Milyar \$)	-29,0	-17,5	-15,2	-17,3	-22,2
ORTALAMA DOLAR KURU (\$/TL)	16,6	21,5	23,9	23,7	36,8
ENFLASYON (TÜFE)	64,3	24,9	65,0	62,0	33,0
İŞSİZLİK (%)	10,4	10,4	10,1	8,5	10,3
*GSYH büyüme verileri 9 aylık, dış ticaret 11 aylık, cari açık ilk 10 aylık, ortalama dolar kuru 27 Aralık, enflasyon kasım sonu itibarıyla yıllık, işsizlik ekim sonu itibarıyla.					

Büyümede hedef küçüldü

Bu yıl GSYH büyüme oranı başlangıçta yüzde 5 olarak hedeflenmişti. İlk iki çeyreğin yüzde 4 ve yüzde 3,9'luk büyüme gerçekleştirmelerinin belli olmasından sonra

hazırlanan yeni OVP’de yıllık büyüme hedefi yüzde 4,4’e revize edildi. Geçen ay açıklanan 3’üncü çeyrek büyüme oranı ise yüzde 5,9 olarak gerçekleşti ve ilk dokuz aydaki milli gelir büyümesi yüzde 4,7 oldu. Yılın tümü için öngörülen büyüme hedefinin tutması için son çeyrek büyümesinin yüzde 3,8 olması yetiyor.

Son çeyrekte daha yüksek bir büyüme gelmesi durumunda ise yıllık hedef aşılabacak. Ancak yılın ikinci yarısından itibaren başlatılan sıkı para politikası ile tüketimi kısıcı önlemler, esas olarak tüketime dayalı yaşanan büyümeyi baskılıyor. 2022’de 10 bin 659 dolar olan, bu yıl için başlangıçta 9 bin 485 dolar olarak öngörülen kişi başına milli gelir, revize hedefe göre 12 bin 415 dolar olarak öngörülüyor.

Başlangıçta 265 milyar dolar öngörülen yıllık ihracat hacmi, gidişata bakılarak OVP revizyonunda 255 milyar dolara çekilirken, 345 milyar dolar öngörülen ithalat da 367 milyar dolara yükseltilmiş, yıllık dış ticaret açığı beklentisi 80 milyar dolardan 112 milyar dolara çıkmıştı.

Ticaret Bakanlığı’nın verilerine göre ilk on bir aylık gerçekleşmede ise ihracat 232,9 milyar, ithalat 332,8 milyar ve dış ticaret açığı 99,8 milyar dolar oldu. Başlangıçta yüzde 76,8 öngörülen, OVP’de yüzde 69,5’e revize edilen ihracatın ithalatı karşılama oranı da ilk on bir ay itibarıyla yüzde 70 düzeyinde gerçekleşti. Giderek dozu artan tüketimi kısıcı önlemlerin ithalatı baskılayıcı etkisi son aylarda sınırlı da olsa hissedilmeye başladı. Buna rağmen yılın tümünde açığın 100 milyar doları aşarak, OVP beklentileriyle uyumlu ancak başlangıç hedeflerinin üzerinde gerçekleşmesi bekleniyor.

Cari açık sorunu devam ediyor

2022 yılında 48,4 milyar dolarla GSYH’nin yüzde 5,3’üne ulaşan cari işlemler açığının 2023’te 22 milyar dolarla yüzde 2,5’i düzeyine çekilmesi hedeflenmişti. OVP sürecine kadar olan gerçekleşme bununla uyumlu seyretmediği için eylül ayında yıllık cari açık hedefi 42,5 milyar dolara revize edilerek GSYH’nin yüzde 4’ü düzeyinde öngörüldü. Yılın ilk on ayına ilişkin alınan sonuçlara göre ise cari açık bu dönemde 40,7 milyar dolar oldu. İthalatta gerileme eğiliminin devam etmesi durumunda yıllık cari açığın revize hedefle uyumlu, ancak başlangıç hedefinin çok üzerinde gerçekleşeceği görülüyor.

Cari açığı büyüten faktörlerin başında enerji ve altın ithalatı geliyor. 2023’te 85 milyar dolardan 71 milyar dolara revize edilen yıllık enerji ithalatının ilk on ay itibarıyla 57,2 milyar; 17,5 milyar dolardan 15,2 milyar dolara revize edilen ‘net’ altın ithalatının ise aynı dönemde 17,3 milyar dolar olduğu görülüyor.

Bütçe hedefi

Bu yıl bütçe büyüklüğü başlangıçta 4 trilyon 469,6 milyar, bütçe gelirleri 3 milyar 810,2 milyar ve bütçe açığı 659,4 milyar lira olarak öngörülmüş, ancak şubat ayındaki depremlerin yol açtığı ek kaynak ihtiyacı dolayısıyla temmuzda çıkarılan ek bütçe ile

ödenekler 1 trilyon 119,5 milyar lira artırılarak 5 trilyon 5891 milyar liraya; bütçe gelirleri de 1 trilyon 71,2 milyar vergiden, 48,3 milyar da diğer yollardan olmak üzere, aynı tutarda artırılarak 4 trilyon 929,7 milyar liraya yükseltilmişti.

Yeni OVP’de ise bu yıl ek bütçe ile oluşan toplam bütçe ödeneğinin de yetmeyeceği ve toplam bütçe harcamasının bu düzeyi 973,5 milyar lira aşarak 6 trilyon 562,6 milyar liraya ulaşacağı tahmin edildi. OVP tahmininde bütçe gelirleri için ek bütçe ile oluşan 4 trilyon 929,7 milyar liralık düzey ise değişmedi. Böylece ek bütçe ile oluşan büyüklüklere göre 659,4 milyar lira olan bütçe açığının da bu hedefi 973,5 milyar lira aşarak 1 trilyon 632,9 milyar lira olacağı öngörüldü.

Ancak bu yıl ilk on bir ay itibarıyla bütçe gerçekleştirmeleri ile OVP hedefleri arasında uyumsuzluk ortaya çıktı. On bir aylık bütçe geliri yüzde 83 artışla 4 trilyon 660,5 milyar liraya ulaşırken, bütçe harcamaları yüzde 102,2 artışla 5 milyar 193 milyar lira oldu. On bir aylık bütçe açığı geçen yılın aynı dönemine göre 25 katlık artışla 532,4 milyar liraya çıkmasına rağmen, OVP’de öngörülen yıllık 1,6 trilyon liralık açığa göre düşük kaldı. Yılın tümü için öngörülen tutarlara ulaşılması için aralık ayında 1 trilyon 369,6 milyar liralık bütçe harcaması yapılması, bütçe gelirlerinin 369,2 milyar lirada kalması ve bir ayda 1 trilyon 100,5 milyar liralık ekstra bir açık verilmesi gerekiyor.

Kurda sert dalgalanma

Israrla faizi baskılama yaklaşımının ters tepmesinin etkisiyle tasarruf sahiplerinin dövizle yönelişi, ilk yarıda kurları yükseltti. Özellikle temmuz ayında yaşanan kur şoku ekonomide tüm dengeleri alt üst etti. Merkez Bankası döviz alış kuruna göre yıla 18,7 TL’den başlayan dolar kuru, temmuzda 26 lirayı aştı. İzleyen aylarda artış ivmesi görece normalleşen kurlar eriştiği yüksek platodan aşağı gelmedi.

Yükseliş eğiliminin hız keserek devam ettiği ağustosta Merkez Bankası döviz alış kuruna göre dolar 27 lirayı, yeni bir yükseliş dalgası yaşanan ekimde 28 lirayı geçti, 27 Aralık itibarıyla 29,3 TL oldu. Geçen yılın ortalamasında 16,6 TL olan dolar kuru, bu yıl 1 Ocak-27 Aralık dönemi ortalamasında 23,7 TL düzeyinde oluştu. Bu da dolarda TL’ye karşı yıllık nominal bazda yüzde 42,8 değerlenme anlamına geliyor

Özel tüketime 2 sert fren

2022’de yüzde 17,8 olan ve bu yıl yüzde 10,9 düzeyinde beklenen özel tüketim artışının 2024’te yüzde 3,5’e düşürülmesi hedefleniyor. Kamunun tüketimi ile birlikte 2022’de yüzde 16,3 olan, bu yıl yüzde 10,3’e gerilemesi beklenen toplam tüketim artışının da 2024’te yüzde 3,6’ya düşmesi öngörülüyor. Sıkı para politikası ile tek haneli enflasyon yanında amaçlanan bir diğer sonuç da son iki yılda hızla büyüyen ekonomik dengeleri sarsar hale gelen cari işlemler açığının küçülmesi. Bu yılın tümünde 42,5 milyar dolarla GSYH’nin yüzde 4’ü düzeyinde gerçekleşmesi beklenen cari açığın 2024’te 34,7 milyar dolarla yüzde 3,1’i düzeyine indirilmesi hedefleniyor.

2024 yılına ilişkin dış ticaret hedefleri ise yeterince iddia taşımıyor. 267 milyar dolarlık ihracat ve 372,8 milyar liralık ithalatla bu yıl beklenen tutarlara yakın hedefler ortaya konulurken, 105,8 milyar dolarla yüksek düzeyde dış ticaret açığı bekleniyor. Gelecek yıl enerji ithalatı 77,3 milyar dolarla yüksek düzeyini korurken, net altın ithalatının 12,5 milyar dolara düşmesi öngörülüyor. OVP’de 2023 için 1,6 trilyon lira öngörülen merkezi yönetim bütçe açığının 2024 yılında büyümeye devam ederek 2,7 trilyona çıkması bekleniyor.

Ekonomide 2024 vizyonu

Ekonomi yönetiminde haziran başında gerçekleşen değişim sonrası 2023’ün ikinci yarısında adeta fragmanı görülen ‘sıkı para’ esaslı radikal politikaların asıl 2024’de hayata geçeceği, ekonomi çevrelerinde hâkim görüş. Yeni ekonomi yönetimince hazırlanan ‘2026’da tek haneli enflasyon’ iddialı yeni OVP ile son yıllarda büyümenin ana kaynağı olan ve enflasyon ve cari açığı büyüten özel tüketime sert fren öngörülüyor. Öngörülen parasal sıkılaştırma önlemlerinin başında kredilere kısıtlama geliyor.

Ancak çeşitli sosyal kesimlerin beklentileri dolayısıyla yerel seçimler öncesi sıkılaştırıcı politikaların somut uygulamalarına düşük olasılık gözüyle bakılıyor. Sıkılaştırmaya yönelik politikaların 2024’ün kalan üç çeyreğine damgasını vurması bekleniyor. Bu yıl yüzde 65’e ulaşacağı beklenen TÜFE bazında enflasyonun 2024’te sert bir düşüşle yüzde 33’e indirilmesi hedefleniyor. Böylece ‘2026’da tek hane’ nihai hedefiyle çıkılan yolda, enflasyona karşı mücadelenin asıl Mart 2024’deki yerel seçim sonrasına sertleşmesi bekleniyor. 2024’te tüketimi frenleyici politikalar paralelinde yüzde 4’le önceki yıllara göre daha düşük bir büyüme hedefleniyor. GSYH’nin ilk kez 1 trilyon doları aşması beklenirken, TL ve dolar cinsi milli gelir hedefleri 2024’te öngörülen ortalama dolar kurunun 36,8 TL olduğunu gösteriyor. Kişi başına milli gelirin ise 12.875 dolara yükseleceği öngörülüyor

Enflasyonda yüksek ateş

2023-2025 dönemine ait bir önceki OVP’de 2023’te tüketici fiyatları (TÜFE) bazında enflasyon yüzde 24,9 olarak öngörülmüştü. Ancak enflasyonun seyri bununla uyumlu gitmedi. Eylülde açıklanan 2024-2026’e ait yeni OVP’de yıllık enflasyon hedefi yüzde 65’e revize edildi. Merkez Bankası da başlangıçta yüzde 22,3 olan yıllık enflasyon tahminini temmuzda yaptığı revizyonla 35,7 puan artırarak yüzde 58’e ve kasımda da 7 puan daha artırarak yüzde 65’e çıkardı.

Ocak-kasım döneminde TÜFE bazında kümülatif enflasyon yüzde 60,09’a ulaştı. 3 Ocak’ta açıklanacak aralık ayı gerçekleşmesine göre yılın tümündeki enflasyon belli olacak. Yüzde 65’lik OVP tahmininin tutması için aralıkta aylık artışın yüzde 3,07’de kalması yetiyor. Ancak revize hedef tutsa bile başlangıç hedefi büyük oranda sapmış ve Türkiye, 2023’ü oldukça yüksek bir enflasyonla kapamış olacak. Aralık aylık enflasyonu sıfır bile olsa yıllık oranın yüzde 60’ın üzerinde çıkacağı dikkati çekiyor.

Abdulkadir Selvi

Yerel seçim öncesi anketlerden siyasete uyarı

Belediye başkan adayları ilan edildikten sonra tam anlamıyla seçim ortamına gireceğiz.

O zaman yapılacak olan anketler daha verimli olacak. Çünkü adaylar belli olacak. Ama tek gündem belediye başkan adayları değil. İlk kez sosyal medya fenomenleri ve 'Ponzi Seçil' de anketlerde yerini aldı. Farklı konularda çarpıcı veriler sunduğu için Hilmi Daşdemir'in başkanı olduğu Optimar'ın 16-22 Aralık tarihleri arasında 2 bin kişi üzerinde yaptığı anketi paylaşmak istedim.

DİLAN POLAT'I DUYMAYAN KALMAMIŞ

Sonradan görme lüks yaşamı, "Enercii" diye ortalarda dolaşması ve lüks araçlarıyla sosyal medyanın bir numaralı isimlerinden olan Dilan Polat'ın şaşaalı yaşamı cezaevinde son buldu.

Optimar ankete katılanlara, "Dilan Polat adını daha önce duydunuz mu?" diye sormuş. Dilan Polat olur da duyulmaz mı?

Ankete katılanların yüzde 74.8'i 'Duydum' diyor. 'Duymadım' diyenlerin oranı ise yüzde 25.2 çıkıyor. Sanıyorum onlar da artık duymuştur.

Seçil Erzan o kadar tanınmıyor. "Seçil Erzan adını daha önce duydunuz mu?" sorusuna ankete katılanların yüzde 48.7'si 'Evet', yüzde 51.3'ü ise 'Hayır' yanıtını vermiş.

SIKI DENETİM ŞART

Optimar ankete katılanlara "Sosyal medya fenomenleri daha sıkı bir denetime tabi tutulmalı mı?" diye sormuş.

Ankete katılanlar neredeyse koro halinde 'Evet' demiş. Kesinlikle katılıyorum diyenler yüzde 44.9 olurken, katılıyorum diyenlerin oranı yüzde 40.5 çıkıyor. İkisinin toplamı ise yüzde 85.4'e ulaşıyor. Bu da sosyal medya fenomenlerine yönelik olarak yapılan operasyonun kamuoyu tarafından ezici bir çoğunlukla desteklendiğini gösteriyor. 'Hayır' diyenlerin oranı sadece yüzde 4.2 çıkıyor.

ÖZGÜR ÖZEL BAŞARILI OLACAK MI

OPTİMAR'ın anketinden Özgür Özel'le ilgili ilginç sonuçlar çıkıyor. "Özgür Özel'in başarılı olacağını düşünüyor musunuz?" sorusuna ankete katılanların yüzde 32'si 'Evet' yanıtını verirken, 'Hayır' diyenlerin oranı yüzde 57.6 çıkıyor. 'Fikrim yok' diyenlerin oranı ise yüzde 11.4. Çiçeği burnunda bir genel başkan olarak Özgür Özel'in başarılı olabilmesi için bu algıyı kırması gerekiyor.

'MİLLET İTTİFAKI'NA VİZE YOK

Ankette Millet İttifakı da sorulmuş. "Özgür Özel'in CHP Genel Başkanı seçilmesinden sonra Millet İttifakı'nın devam etmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?" sorusuna ankete katılanların yüzde 41.9'u 'Evet' derken, 'Devam etmemeli' diyenlerin oranı yüzde 58.1 çıkıyor. Bu veriler İYİ Parti'nin kararının test edilmesi açısından önemli.

İYİ PARTİ'YE VİZE

OPTİMAR, İYİ Parti'nin seçimlere tek başına girme kararını da sormuş. Ankete katılanların yüzde 53.6'sı İYİ Parti'nin kararını doğru bulduğunu söylüyor. 'Hayır' diyenlerin oranı ise yüzde 46. 4 çıkıyor. Bu veriler İYİ Parti'nin seçimlere "hür ve müstakil" olarak girme kararının kamuoyu tarafından desteklendiğini gösteriyor.

İYİ PARTİ'DEKİ İDDİALAR

İYİ Parti'de bir süre önce cinsel taciz ve parasal iddialar nedeniyle istifalar ve ihraçlar yaşanmıştı. Optimar'ın araştırmasında "İYİ Parti'de yaşandığı iddia edilen olaylardan haberdar mısınız?" diye sorulmuş. Ankete katılanların yüzde 50.5'i 'Evet' derken, 'Hayır' diyenlerin oranı yüzde 49.5 çıkıyor.

İMAMOĞLU, CHP VE İYİ PARTİ'YE KARIŞIYOR MU

Hem CHP Kongresi'nde Kılıçdaroğlu'nun devrilmesi hem ittifaka girmeyen İYİ Parti'de yaşanan Ekrem İmamoğlu istifaları nedeniyle bu veri çok önemli. Optimar, Ekrem İmamoğlu'nun CHP ve İYİ Parti'nin iç işlerine karışıp karışmadığını sormuş.

Ankete katılanların yüzde 54.5'i 'Evet' yanıtını verirken, 'Hayır' diyenlerin oranı yüzde 45.5'te kalmış. CHP'de 'İç işlerimize karışıyor' diyenlerin oranı yüzde 37.4 çıkarken, İYİ Parti'de bu oran yüzde 56.1'e ulaşıyor.

MANSUR YAVAŞ KARIŞIYOR MU

Peki Mansur Yavaş, CHP ve İYİ Parti'nin iç işlerine karışıyor mu? Ankete katılanların yüzde 37.5 'Evet' derken, 'Hayır' diyenlerin oranı yüzde 62.5 çıkıyor. Yani Ekrem İmamoğlu'na göre tam tersi oranlar söz konusu. CHP'lilerin yüzde 76.7'si, İYİ Partililerin ise yüzde 80.7'si Mansur Yavaş'ın iç işlerine karıştığını düşünmüyor.

DEM PARTİ SEÇİME NASIL GİRMELİ

PKK'nın siyasi kolu olan DEM Parti'nin başta İstanbul ve Ankara olmak üzere batı şehirlerinde CHP ile ittifak yapması gündemde. Optimar, "DEM Parti; İstanbul, Ankara, Antalya, Adana, Mersin gibi metropol şehirlerinde kendi adaylarıyla mı seçime girmeli?" diye sormuş. Ankete katılanların yüzde 51.1'i 'Evet' derken, yüzde 48.9'u 'Hayır' yanıtını vermiş.

ADAY MI ÖNEMLİ PARTİ Mİ

Belediye başkan adaylarının belirlenme sürecinde en çok duyduğumuz soru bu; "Aday mı önemli, yoksa parti mi?"

Optimar, "Sizin için seçimlerde parti mi yoksa çıkardığı aday mı önemlidir?" diye sormuş. Ankete katılanların yüzde 22'si 'parti' derken, 'aday' diyenlerin oranı yüzde 42.5 çıkıyor. 'Hem parti hem aday' diyenlerin oranı yüzde 29.3 olurken, 'fikrim yok ve kararsızım' diyenlerin oranı ancak yüzde 37'ye ulaşıyor. Bu da gösteriyor ki seçmenlerin bu konuda kafaları net.

YÜZDE 50 ARTI 1

KISA bir süre önce çok yoğun bir şekilde tartıştığımız cumhurbaşkanlığı seçimleriyle ilgili yüzde 50 artı oranı hakkında kamuoyu ne düşünüyor. Ankete katılanların yüzde 45.7'si bu oranın düşürülmesini, yüzde 54.3'ü ise düşürülmemesini istiyor. Bu oranın düşürülmesini isteyenlerin yüzde 51'i ise, en fazla oy alanın cumhurbaşkanı seçilmesini savunuyor.

YENİ ANAYASA GEREKLİ Mİ

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın öncülüğünü yaptığı yeni anayasa konusunda ise kamuoyundan destek var. Ankete katılanların yüzde 53.2'si yeni anayasaya destek verirken, 'Hayır' diyenlerin oranı yüzde 32.3'te kalıyor. Kararsızların oranı ise yüzde 14.5 çıkıyor. Bu sonuçlar yeni anayasa konusunun daha çok anlatılması gerektiğini gösteriyor.

DEĞİŞMEYEN GÜNDEM EKONOMİ

Uzun bir süredir Türkiye'nin en önemli gündemi olarak ekonomi çıkıyor. Optimar anketine katılanların yüzde 57.4'ü en önemli gündem maddesi olarak 'ekonomi'

28.12.2023

derken, onu yüzde 6.5'le 'eğitim', yüzde 5.6'yla 'terör' ve yüzde 5.2 ile 'işsizlik' takip ediyor.

EKONOMİYİ KİM ÇÖZER

Ekonomi en önemli sorun ama kimse bu sorunu muhalefet çözer demiyor.

Ankete katılanların yüzde 26.8'i "AK Parti çözer" derken, CHP diyenlerin oranı yüzde 16.7. Diğer partilerin oranı ise yüzde 5'in altında sıralanıyor.

Bu sorunun cevabı muhalefet olmadığı sürece seçimleri kazanmaları mümkün gözüküyor.

Esfender KORKMAZ

2024 ne getirecek? (beklentiler riskler)(I)

World Government Bonds sitesinde, tahvilleri uluslararası piyasalarda işlem gören 21 ülke CDS oranları gösteriliyor. CDS oranı 300 baz puan üstünde olan ülkeler riskli ülkeler olarak kabul ediliyor ve dünya haritasında bu ülkeler kırmızı ile gösteriliyor. Dünyada kırmızı boyalı 3 ülke vardı; Rusya, Mısır ve Türkiye... Türkiye'nin ortadoks politikalara dönmesi ve son bir ayda da 3,5 milyar dolar kadar portföy yatırımı girmesi nedeni ile CDS oranı 278 'e indi. Böylece Türkiye riskli bölgeden çıkmış oldu ve kırmızı renk silindi.

CDS oranı düşmekle birlikte uluslararası piyasa şartlarına göre hala daha yüksektir. Söz gelimi; Almanya'nın 17, Güney Kore'nin 27 ve Yunanistan'ın 68 baz puandır.

CDS oranları ekonomik istikrarın bir göstergesidir. Ekonomik istikrar sorunu yüksek enflasyon ve daralma demektir.

2024 yılı enflasyon ve büyüme ne olur?

Enflasyon;

1.Faizler enflasyonu etkiler. Eksi reel faiz varsa, milli paradan kaçış artar. Tüketim artışı enflasyonu artırır. Tüketim eğilimi artarken tasarruf eğilimi düşer. Kısa ve orta dönemde yatırım eğilimi de düşer. Bu da arz azalması ve arz-talep dengesinin bozulmasına neden olur. İstikrar sorunu büyür.

Faiz enflasyonun üstünde olursa bu defa, yüksek reel faiz üretim maliyetlerinin artmasına neden olur. Oligopol piyasa yapısı olduğu için bu maliyetler de fiyatlara yansır.

Dengeli faiz politikası olmalıdır.

2023 Aralığın son haftasında en yüksek 3 aylık mevduat 52,17'dir. 3 ay sonra TÜFE yüzde 50'ye inmez. Reel faiz yok demektir. En yüksek 6 aylık mevduat faizi de yüzde

50'dir. Seçim sonrasında Haziran ayında TÜFE oranı daha yüksek olur ve yine reel faiz yoktur. Ancak eksi reel faiz düştüğü için, şimdi TL mevduatta da artış var. Düşük eksi reel faizin toplam talebi artırıcı etkisi nispi anlamda daha zayıf olur.

2.Asıl sorun seçim popülizmidir. Çünkü Siyasi iktidar, seçim olunca ekonomik ve siyasi dengeleri göz ardı ediyor. Seçim nedeni ile yine KOBİ'lere ve Esnafa bol kredi dağıtacaktır. Kamu imkanlarını kullanacak, konvoylar yapacaktır. Kaldı ki; seçim sırasında tüm partilerin seçim harcamaları toplam talebi artırır ve enflasyon artar.

3.2024 bütçesi iş ve hizmet üretme bütçesi değil, bir transfer bütçesidir.

Bütçe içinde Faiz, kur farkı, kamu özel yatırımları nedeni ile müteahhitlere ödeme, bütçenin yüzde 30'u kadardır. 2,6 trilyon bütçe açığı var. Hizmet üretmeyen transfer bütçeleri enflasyonist bütçedir.

4.Kur şokları ve reel kur artışı da, maliyetleri ve fiyatları artırır.

MB TÜFE bazlı reel kur endeksine göre Aralık ayında TL yüzde 45 oranında daha düşük değerdedir. Bundan sonra daha düşmemesi gerekir. Ama bu normal bir ekonomi için geçerlidir. Türkiye de seçim nedeni ile siyasi sorunlar tırmanırsa, dış ilişkilerde sakatlık olursa, ekonomi yönetimi ekonomiye yanlış müdahale yaparsa, kur artışı olur ve enflasyona yansır.

Sonuç olarak;

İMF'nin 2024 Türkiye için TÜFE tahmini yüzde 62,5'tir.

Seçim sonrası TÜFE oranı artar. MB'da hükümet de bu nedenle 2024 yılının ikinci yarısından sonra, yani seçimden sonra enflasyonun düşeceğini söylüyor. Ancak dengesiz seçim popülizmi yılın ikinci yarısında hiper enflasyon riski de var.

Eğer hükümet faizde olduğu gibi yine şok yanlışlar yapmaz ise, 2024 TÜFE oranı yüzde 60 olur.